

Nr 15

Utlåtande i anledning av väckta motioner om ändrad lydelse av 11 och 12 §§ lagen om yrkesskadeförsäkring.

Andra lagutskottet har till behandling förehaft två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 53 i första kammaren av herrar *Norling* och *Öhman* samt nr 71 i andra kammaren av fru *Nilsson* och herr *Hagberg*.

I motionerna, vilka är likalydande, har hemställts,

»att riksdagen måtte besluta göra följande ändringar och tillägg i lagen om yrkesskadeförsäkring:

§ 11.

Drabbas någon, som är försäkrad enligt lagen om allmän sjukförsäkring, av yrkesskada, äger han för tid till och med nittionde dagen efter den då skadan inträffade, dock längst till den dag skadan medför rätt till livränta eller till och med den dag rätten till sjukpenning upphör enligt 29 § nämnda lag (samordningstid), rätt att erhålla sjukhjälp från allmän sjuk-kassa dagen efter den dag skadan inträffade, om sjukdomen varar mer än två dagar efter sistnämnda dag.

Är skadad, — — — från sjukpenningförsäkring.

Är den, som — — — obligatoriska sjukförsäkringen.

Medför skada — — — den skadade.

§ 12.

Föranleder yrkesskada behov av läkar-, tandläkar- och sjukhusvård eller av läkemedel, skall erforderliga kostnader härför ävensom nödiga utgifter för resor under samordningstiden ersättas av allmän sjuk-kassa och för tiden därefter av försäkringsinrättningen. Med läkarvård likställes sjukgymnastik eller eljest behandling av bad, massage, elektricitet eller hetluft eller annan därmed jämförlig behandling, som meddelas efter läkares föreskrift. Kan läkarvård ej anskaffas utan oskälig omgång eller kostnad, må ersättning i stället lämnas för annan lämplig vård. Ersättning skall — — — av Konungen.»

Beträffande de skäl som motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden får utskottet hänvisa till motionen I: 53.

Huvuddragen av samordningen mellan sjukförsäkringen och yrkesskadeförsäkringen m. m.

Enligt beslut vid 1954 års riksdag avlöstes lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete, lagen den 14 juni 1929 om försäkring för vissa yrkessjukdomar samt förordningen den 11 juni 1918 angående en särskild för fiskare avsedd försäkring mot skada till följd av olycksfall fr. o. m. den 1 januari 1955 av *lagen den 14 maj 1954 om yrkesskadeförsäkring*. Den äldre lagstiftningen skall dock som regel äga tillämpning även efter den 31 december 1954 på skadefall, som inträffat före den nya lagstiftningens ikraftträdande.

Den nya yrkesskadeförsäkringen har samordnats med sjukförsäkringen. Samordningen innebär att personer, som är både sjukförsäkrade och obligatoriskt yrkesskadeförsäkrade, vid yrkesskada skall få ersättning från yrkesskadeförsäkringen först sedan viss tid, den s. k. samordningstiden, gått till ända. Under samordningstiden skall som regel sjukhjälp utgå från allmän sjukkassa enligt bestämmelserna i *lagen den 3 januari 1947 om allmän sjukförsäkring* för sjukdom i allmänhet. Samordningstiden omfattar tiden t. o. m. 90:e dagen efter olycksfallsdagen eller, om yrkesskadan uppkommit på annat sätt än genom olycksfall, efter dagen för skadans yppande. Om skadan medför rätt till livränta, upphör dock samordningstiden senast den dag livränterätten inträder.

Eftersom praktiskt taget hela befolkningen kommer att omfattas av den allmänna sjukförsäkringen, blir de samordningsregler, för vilka nu redogjorts, tillämpliga vid så gott som alla yrkesskador. Om yrkesskada emellertid drabbar någon, som inte är sjukförsäkrad, t. ex. en här i riket ej mantalsskriven utlänning, skall yrkesskadeförsäkringen visserligen gripa in redan från början, men även i detta fall skall en samordningstid löpa på samma sätt som eljest. Under denna tid skall den skadade erhålla samma förmåner från yrkesskadeförsäkringen som han skulle ha åtnjutit från sjukförsäkringen, därest han omfattats av denna. Först därefter skall ersättning utgå med tillämpning av yrkesskadeförsäkringslagens regler.

Enligt den äldre lagstiftningen gällde i fråga om försäkringsförmånerna i de hänseenden som nu är aktuella i huvudsak följande. Vid olycksfall i arbetet eller yrkessjukdom tillhandahölls den skadade eller sjuke erforderlig läkarvård — varmed även avsågs sjukhusvård — jämte läkemedel och andra särskilda hjälpmedel. Bestämmelsen innebar att även kostnaden för erforderliga resor till och från läkare eller sjukvårdsinrättning ersattes. Om sjukdom uppkommit, som varat mer än två dagar efter dagen för olycksfallet resp. dagen för yrkessjukdomens yppande (karenstid), utgavs fr. o. m. dagen efter olycksfallsdagen resp. yppandedagen sjukpenning så länge sjukdomen förorsakade förlust av arbetsförmågan eller nedsättning av densamma med minst en fjärdedel. Sjukpenningens storlek var beroende av den skadades årliga arbetsförtjänst under tiden närmast före olycksfallet resp. yrkessjukdomens yppande.

Enligt lagen om allmän sjukförsäkring gäller att läkarvård och viss tandläkarvård ersättes med 3/4 av den försäkrades utgifter för vården, dock högst med 3/4 av vad vården skulle ha kostat enligt en av Kungl. Maj:t fastställd taxa (sådan fastställd genom SFS nr 532/1954). Resor till och från läkaren ersättes i regel med 3/4 av resekostnaden i vad denna överstiger visst grundbelopp. Sjukhusvård ersättes i allmänhet med belopp som motsvarar avgiften på allmän sal. Resa för intagning på sjukhus ersättes i princip helt av försäkringen, medan återresa ersättes i vad kostnaden överstiger visst grundbelopp. Sjukkasmedlem, vars årsinkomst av förvärvsarbete uppgår till minst 1 200 kr., är obligatoriskt sjukpenningförsäkrad. Sjukpenningförsäkrad medlem äger vid sjukdom som förorsakar förlust av arbetsförmågan för varje dag rätt till hel sjukpenning. Om sjukdom utan att medföra förlust av arbetsförmågan förorsakar nedsättning av denna med minst hälften skall halv sjukpenning utgivas. Varje sjukpenningförsäkrad medlem är försäkrad för grundsjukpenning. Hel grundsjukpenning utgör 3 kr. Sjukpenningförsäkrad medlem, vars årsinkomst av tjänst uppgår till minst 1 800 kr., är dessutom försäkrad för tillägssjukpenning. Tillägssjukpenningens storlek är beroende av den sjukpenningklass till vilken medlemmen hör. Sjukkasmedlemmen inplaceras ifrågavarande medlemmar i sjukpenningklasser alltefter storleken av deras årsinkomst av tjänst. Inom den obligatoriska sjukpenningförsäkringen gäller en karenstid av tre dagar, den dag då sjukdomsfallet inträffade inräknad.

Enligt förordningen den 4 juni 1954 angående kostnadsfria eller prisnedsatta läkemedel skall vissa läkemedel, varå recept utfärdats av läkare på apotek utlämnas kostnadsfritt eller till nedsatt pris. Sålunda skall den som är försäkrad enligt lagen om allmän sjukförsäkring vid särskilt angivna långvariga och allvarliga sjukdomar erhålla vissa läkemedel utan kostnad. I andra fall skall vid sjukdom den sjukförsäkrade vid inköp av läkemedel, som är att hänföra till apoteksvara eller innehåller gift av första klassen, åtnjuta nedsättning av läkemedelspriset med hälften av det belopp, varmed priset överstiger 3 kr. Kungl. Maj:t äger från prisnedsättningen undantaga visst läkemedel eller viss grupp av läkemedel som nyss nämnts.

Om yrkesskada efter samordningstidens utgång föranleder behov av läkar-, tandläkar- eller sjukhusvård eller av läkemedel eller vissa särskilda hjälpmedel skall enligt yrkesskadeförsäkringslagen erforderliga kostnader härför ävensom nödiga utgifter för resor ersättas av vederbörande försäkringsinrättning. Förorsakar yrkesskada efter samordningstidens utgång sjukdom äger den skadade uppbära hel sjukpenning för varje dag sjukdomen medför förlust av arbetsförmågan och halv sjukpenning för varje dag arbetsförmågan till följd av sjukdomen är nedsatt med minst hälften. Sjukpenningens storlek bestämmes i regel av den sjukpenningklass, till vilken den skadade med hänsyn till sin årliga arbetsförtjänst är att hänföra.

Samordningsfrågans tidigare behandling

I proposition nr 178 år 1953 lämnades riksdagen tillfälle att avgiva yttrande över av föredragande departementschefen i propositionen förordad samordning mellan den allmänna sjukförsäkringen och den obligatoriska yrkesskadeförsäkringen. I denna fråga anförde departementschefen bl. a. följande:

Yrkesskadeförsäkringen är till sin natur i betydande mån att anse såsom en sjukförsäkring. Två obligatoriska sjukförsäkringar bör enligt min mening icke utan särskilda skäl därtill bedrivas vid sidan av varandra. Redan när socialförsäkringsutredningen tillkallades framhöll jag, att åtskilliga fördelar borde kunna vinnas genom en sådan samordning mellan sjukförsäkringen och yrkesskadeförsäkringen att sjukförsäkringen finge övertaga regleringen av de kortvariga olycksfallen och under motsvarande tid av de långvariga. — — —

I så gott som samtliga remissyttranden har en samordning mellan sjukförsäkringen och yrkesskadeförsäkringen tillstyrkts. För sjukförsäkringens del har samordningen allmänt ansetts medföra fördelar. Vad angår yrkesskadeförsäkringen har emellertid i vissa remissyttranden påtalats, att samordningen är förenad med nackdelar, därest den genomföres efter de av utredningen uppdragna riktlinjerna. Dessa nackdelar skulle främst bestå i att i ersättningshänseende viss försämring i förhållande till vad nu gäller skulle inträda för de försäkrade. — — —

Därest en samordning mellan sjukförsäkringen och yrkesskadeförsäkringen över huvud skall kunna komma till stånd, måste naturligen de bestämmelser, som gäller för de båda försäkringarna, anpassas till varandra. Härvid får en avvägning ske mellan å ena sidan de försäkrades intresse att mot en rimlig avgift erhålla ett tillfredsställande försäkringsskydd och å andra sidan — bortsett från försäkringsavgifterna — den ekonomiska belastning som försäkringen medför. Vidare bör givetvis tillses att bestämmelserna blir praktiskt lättillämpliga.

Från dessa utgångspunkter och med beaktande av de fördelar av olika slag, som följer av samordningen, anser jag, att man bör bortse från den förändring med avseende å den nuvarande olycksfallsförsäkringens förmåner, som blir en konsekvens av en samordnad försäkring. I fråga om förmånerna vid yrkesskador vill jag särskilt framhålla, att genom penningsvärdets och lönenivåns ändring en betydande del av de yrkesskadade kan draga fördel av den av mig förordade sjukpenningsskalan. Samordningen möjliggör vidare en utsträckning av yrkesskadeförsäkringen till att omfatta även de i socialvårdskommitténs betänkande berörda s. k. företagarbarnen, en omständighet som blir särskilt betydelsefull för den jordbrukande befolkningen. En betydande utvidgning av skyddet vid yrkessjukdomar blir även möjlig. Ytterligare är att märka att även de egna företagarna tillförsäkras ett visst skydd mot yrkesskador genom den obligatoriska sjukförsäkringen, ett skydd som utan större kostnader kan av dem kompletteras genom de föreslagna frivilliga sjuk- och yrkesskadeförsäkringarna.

I fråga om den samordnade karenstiden framhöll departementschefen:

Inom den nuvarande yrkesskadeförsäkringen är karenstiden bestämd efter gynnsammare grunder än inom sjukförsäkringen. Utredningen har föreslagit, att sjukförsäkringens karenstid skall gälla även inom den sam-

ordnade försäkringen. Karenstiden skulle alltså bli tre dagar, dagen för insjuknandet inräknad. Under remissbehandlingen har från arbetstagarhåll yrkats en förkortning av karenstiden. Å andra sidan har bl. a. från arbetsgivarhåll yrkats på en utsträckning av karenstiden antingen generellt eller för vissa kategorier. Med hänsyn till min allmänna inställning att man vid genomförandet av en reform sådan som den förevarande bör gå fram med varsamhet anser jag det inte vara lämpligt att nu minska karenstiden. Å andra sidan synes det vid en samordning med yrkesskadeförsäkringen ej möjligt att öka densamma. Att komplicera den obligatoriska försäkringen genom olika karenstid för olika kategorier försäkrade anser jag ej böra förekomma. Jag förordar sålunda, att den i den antagna sjukförsäkringslagen fastställda karenstiden om tre dagar bibehålles.

Propositionen behandlades i *andra lagutskottets utlåtande nr 35 år 1953*. I samordningsfrågan uttalade utskottet bl. a.:

Det torde vid en samordning av yrkesskadeförsäkringen med en allmän sjukförsäkring inte kunna undvikas att för de yrkesskadade blir gällande bestämmelser, som avviker från dem som nu gäller. Utskottet har också bemärkt att de ersättningar som utgår vid yrkesskada inte sällan kommer att bli mindre enligt den förevarande propositionen än enligt vad nu gäller. Vad nu sagts gäller både sjukvårdsförsäkringen och sjukpenningförsäkringen. Emellertid måste det nämnda förhållandet ses i belysning av att samtidigt de förmåner, som utgår vid annan sjukdom än yrkesskada, kommer att förbättras i mycket hög grad; och denna förbättring kommer givetvis även de yrkesskadeförsäkrade till del. Vissa betydelsefulla förbättringar av själva yrkesskadeförsäkringen blir också en följd av den föreslagna samordningen. Denna öppnar sålunda möjligheter att låta yrkesskadeförsäkringen omfatta jämväl anhöriga — dock inte hustrur — till företagarna, något som är särskilt betydelsefullt för den jordbrukande befolkningen, samt att ge försäkringen för yrkessjukdomar en väsentligt vidare ram. Den höjning i samband med samordningen av det högsta inkomstbelopp, som skall ligga till grund för beräkningen av sjukpenningar och livräntor inom yrkesskadeförsäkringen, innebär också en förbättring för en betydande del av de yrkesskadade. De administrativa fördelarna av en samordning torde inte blott taga sig uttryck i minskade utgifter för yrkesskadeförsäkringens administration utan även i en snabbare ersättningsreglering samt minskat besvär för de skadade och deras arbetsgivare. Antalet tvister rörande ersättningen vid yrkesskada torde också komma att nedgå starkt.

Utskottet finner alltså att fördelarna av samordningen äro mycket betydande även om hänsyn toges till de angivna olägenheterna och tillstyrker därför densamma. — — —

Utskottet hade i sitt utlåtande även att taga ställning till i motioner framställda önskemål om karenstidens utformning. I denna fråga framhöll utskottet:

Enligt utskottets mening skulle det med hänsyn till de yrkesskadade vara önskvärt, därest karenstiden, såsom i motionen II: 585 föreslagits, kunde minskas från tre till två dagar. En sådan minskning skulle emellertid medföra en icke obetydlig merkostnad. Storleken av denna merkostnad kan, med hänsyn till frånvaron av härför lämpad statistik, inte mera exakt beräknas. Emellertid torde kunna antagas att den årliga merkostnaden minst kommer att uppgå till cirka 20 milj. kr. Ett helt slopande av karenstiden skulle uppenbarligen medföra en ännu mera betydande kostnadsökning.

En differentiering av karenstiden mellan å ena sidan sjukdomar orsakade av yrkesskada och å andra sidan övriga sjukdomar skulle i väsentlig mån eliminera fördelarna av den föreslagna samordningen och bör därför inte ifrågakomma. Utskottet kan inte heller tillstyrka någon förlängning av den i propositionen föreslagna karenstiden.

Utskottet förordade sålunda den i propositionen föreslagna karenstiden om tre dagar.

Riksdagen godkände utskottets utlåtande.

I *proposition nr 60 år 1954* förelades riksdagen bl. a. förslag till lag om yrkesskadeförsäkring. Propositionen behandlades i *andra lagutskottets utlåtande nr 22 år 1954*. Utskottet hade därvid att taga ställning till i motioner framställda yrkanden berörande samordningsfrågan. I motionerna I: 405 och II: 517 framställdes sålunda yrkanden syftande till att bibehålla 1916 års olycksfallsförsäkringslags bestämmelser i fråga om karenstid för erhållande av sjukpenning vid yrkesskada. Utskottet framhöll att bifall till motionerna skulle innebära att olika karensregler komme att gälla inom sjukförsäkringen för yrkesskador och andra sjukdomar. Härigenom skulle grundvalen för samordningen ryckas undan. Utskottet avstyrkte därför motionerna. I samma motioner framställda yrkanden av innebörd att under samordningstiden ersättning för läkar-, tandläkar-, och sjukhusvård samt läkemedel vid yrkesskador skulle utgå enligt andra grunder än de som gällde vid övriga sjukdomar avstyrktes jämväl av utskottet under påpekande av att motionerna vore oförenliga med de grundtankar, som låge bakom samordningen.

Riksdagen godkände utskottets utlåtande.

Även vid *1955 års riksdag* behandlades frågan om samordningen mellan den allmänna sjukförsäkringen och den obligatoriska yrkesskadeförsäkringen. I de likalydande motionerna I: 33 och II: 44 yrkades att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om förslag till vissa ändringar i olycksfallslagstiftningen. I dessa motioner framhölls, att samordningen mellan de ifrågavarande båda försäkringsformerna medfört vissa försämringar av detaljer i yrkesskadeförsäkringen. Motionärerna pekade bl. a. på att de yrkesskadade under samordningstiden själva fick betala viss del av kostnaden för läkarvård och antydde att detta kunde bli särskilt kännbart under den s. k. karenstiden, då någon sjukpenning icke utgick.

Andra lagutskottet hemställde i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 31 år 1955, att motionerna icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd och anförde bl. a.:

Enighet torde råda därom att samordningen mellan den allmänna sjukförsäkringen och den obligatoriska yrkesskadeförsäkringen i stort inneburet så betydande fördelar i olika hänseenden att samordningsprincipen icke bör övergivias. Även från motionärernas sida har sålunda uttalats att nödvändigheten och fördelarna av samordningen är uppenbara.

Utskottet har förståelse för att de anställda stundom kan finna det egendomligt att de vid yrkesskada utgående försäkringsförmånerna under samordningstiden i vissa avseenden nu blir något mindre än enligt de tidigare gällande bestämmelserna. Vad härvid först beträffar ersättningen för läkarvård skulle emellertid införande av särskilda ersättningsregler vid yrkesskador innebära att grundvalen för samordningen rycktes undan, och utskottet kan därför icke förorda en sådan lösning. Att mildra de av motionärerna påtalade olägenheterna genom att införa en kortare karenstid vid yrkesskada skulle också innebära att samordningsprincipen finge uppgivas, och icke heller denna väg kan utskottet därför finna framkomlig.

Utskottet

I förevarande motioner hemställes att riksdagen måtte besluta sådan ändring i yrkesskadeförsäkringslagen att vid yrkesskada erforderliga kostnader för läkar-, tandläkar-, sjukhusvård samt läkemedel ävensom nödiga utgifter för resor under den mellan sjuk- och yrkesskadeförsäkringen gällande samordningstiden skall ersättas till fullo och icke, som nu i allmänhet är fallet, blott till vissa delar. Vidare yrkas lagändring i syfte att vid yrkesskada, som varat mer än två dagar, sjukpenning skall utgå från dagen efter den då skadan inträffade och icke, som enligt gällande bestämmelser, först efter en karenstid av tre dagar. Bifall till motionärernas förslag skulle alltså innebära att med avseende å samtliga sjukhjälpförmåner under samordningstiden komme att gälla andra regler vid yrkesskada än vid annan sjukdom.

Som av det ovan sagda torde framgå strider det framlagda lagförslaget helt mot de grundtankar, som ligger bakom den nu gällande samordningen mellan den allmänna sjukförsäkringen och den obligatoriska yrkesskadeförsäkringen. Att man, i enlighet med motionärernas hemställan, utan föregående undersökning genomför en så genomgripande lagändring kan utskottet icke förorda. Utskottet avstyrker därför motionerna.

I anledning av vad i motionerna anförts angående konsekvenserna vid olycksfall i arbetet av sjukförsäkringslagens bestämmelser om ersättning för resor till och från läkare i visst fall får utskottet här erinra om den vid årets riksdag (andra lagutskottets utl. nr 10; riksdagens skr. nr 118) beslutade uppmjukningen av sjukförsäkringslagens bestämmelser om ersättning vid resor till och från läkare. Denna förbättring av reseförmånerna kommer givetvis även de yrkesskadeförsäkrade till godo.

Slutligen må framhållas att en av de i förevarande motioner upptagna frågorna, nämligen frågan om karenstidens utformning, även berörts i de likalydande motionerna I: 5 och II: 8, vilka utskottet även har att behandla vid årets riksdag. I sistnämnda motioner, vilka utmynnar i yrkande om skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om översyn av lagstiftningen om allmän sjukförsäkring, ifrågasättes bl. a. att lösa den nu berörda frågan med bibehållande av samordningen mellan sjuk- och yrkesskadeförsäkringen. Nämnda motioner är jämte ett flertal andra motioner berörande sjukför-

säkringslagen f. n. föremål för remissbehandling. Till frågan huruvida en framställning till Kungl. Maj:t med begäran om översyn av sjukförsäkringslagen i nu angivet hänseende bör göras får utskottet alltså återkomma i annat sammanhang.

Utskottet hemställer,

att förevarande motioner, I: 53 och II: 71, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 13 mars 1956

På andra lagutskottets vägnar:

ELSA JOHANSSON

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Nils Elowsson, Axel E. Svensson, Sunne*, fru Carlqvist, herrar Grönkvist, Birke, Alvar Andersson och Åkeson;

från andra kammaren: fru Johansson i Norrköping, herrar Nilsson i Göteborg*, Lundberg, Bengtsson i Varberg, Rimmerfors, Königson, Larsson i Hedenäset och Ahlberg.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herr *Lundberg*.